

TEZAUŢ LITURGIC
7 DECEMBRIE

**VIATA
SF. IERARH
AMBROZIE,
EPISCOPUL
MEDIOLANUMULUI**

ROMAN, 1993

7 DECEMBRIE

VIATA SF. IERARH AMBROZIE, EPISCOPUL MEDIOLANUMULUI

Sfântul Ambrozie, cel numit cu numele dulceții, s-a născut în marea cetate a Mediolanului cea mult vestită, din părinți dreptcredincioși și de neam bun.

Tatăl lui era prefectul Galiei, cu numele tot Ambrozie; căci acesta, iubindu-și fiul, i-a pus numele său. Câtă dulceță duhovnicească avea să aibă Biserica lui Hristos de la Sfântul Ambrozie s-a văzut mai înainte, încă din scutecele lui. Căci fiind el prunc înfășat și dormind odată ziua afară cu gura deschisă, deodată, zburând un roi de albine, a venit asupra lui, acoperindu-i fața și gura; apoi se vedeau albinele intrând și ieșind din gura pruncului, unde puneau miere pe limba lui. Văzând aceasta, doica lui a vrut să izgonească albinele, temându-se să nu vatăme pruncul; dar tatăl lui, care privea acea minune, a oprit-o vrând să vadă în ce chip va fi sfârșitul acelei minuni. După puțin timp albinele, ridicându-se, au zburat până nu s-au mai văzut. Iar tatăl lui, înspăimântându-se, a zis: „De va trăi pruncul acesta va fi mare în popor, pentru că încă de acum din pruncie a arătat Domnul pe sluga Sa. Căci se

va împlini asupra lui la vreme Scriptura care zice: *Fagur de miere sunt cuvintele cele bune și dulceața lor este vindecarea sufletelor*". Pentru că roiul acela era închipuire a învățăturilor și scripturilor lui, ce avea să le dea cu dulce grăire către popor, îndulcind inimile omenești și ridicându-le de pe pământ către cer.

După aceasta, ajungând el în vârstă și petrecând în Roma împreună cu maica sa, care acum era bătrână, și sora sa, care își logodise fecioria sa cu Dumnezeu, s-a întâmplat de a văzut pe cei de casă sărutând mâna unui episcop. Apoi și el, ca un copil glumind, întindea mâna către cei din casă ai săi ca să i-o sărute, zicând: „Sărutați-mi mâna, că și eu am să fiu episcop!". Acestea le grăia Duhul Sfânt într-însul, însemnând mai înainte ceea ce avea să fie. Iar aceia îl depărtau ca pe un copil care grăiește cuvinte fără rost, neștiind că e într-însul darul lui Dumnezeu, care mai înainte îl pregătea spre treapta arhieriei.

După ce a învățat Scriptură și s-a deprins cu bună grăire retoricească, s-a făcut orator slăvit și puternic în cuvânt, apărând pe cei nedreptățiți la judecăți, ajutând celor năpăstuiți și muștrând pe cei ce făceau nedreptăți. El făcea judecăți drepte pe vremea lui Prov, celui dintâi eparh al cetății, care l-a făcut sfetnic pentru bună lui pricepere. Apoi a

fost ales, de către împăratul Valentinian, ca prefect al Liguriei și Emiliei.

În acea vreme a murit în cetatea Mediolanului episcopul Axentie arianul, care avea scaunul după dreptcredinciosul episcop Dionisie, cel ce s-a săvârșit în surghiunie. Viața lui Axentie i-a curmat-o Domnul pentru eresul lui și s-a sfârșit rău. Atunci dreptcredinciosul împărat, chemând pe toți episcopii Italiei, le-a zis: „Știți bine, părinți prea cinstiți, ca unii ce sunteți crescuți cu dumnezeiești și sfințite învățături, cum trebuie să fie cel ce are vrednicie de arhierie, adică nu numai cu cuvântul, ci și cu viața îmbunătățită să-și îndrepteze turma, să o povățuiască la pășune de mântuire și să aibă martor al învățăturii sale chiar viața sa. Deci, astfel de om să așezați în scaunul episcopiei, ca să plecăm capetele noastre la dânsul cu blândețe și noi, cei ce ocârmuim împărăția, să primim muștrările lui ca o doctoricească vindecare, căci ca niște oameni și noi greșim”.

Acestea zicând dreptcredinciosul împărat, tot soborul l-a rugat pe dânsul să aleagă el arhieru, ca un înțelept și dreptcredincios ce era, iar el a răspuns: „Acest lucru este peste puterea mea, căci voi sunteți învredniciți de dumnezeiescul dar ca unii ce ați primit darul Preasfântului Duh. Pentru aceasta socotesc că veți face alegerea mai bună”.

Atunci s-a făcut ceartă și mare tulburare între cei dreptcredincioși și între arieni. Pentru că fiecare parte dintre dâșii voia să ridice în scaun un episcop de credința sa și era neunire și tulburare în popor. De acest lucru înștiințându-se Prov, eparhul Romei, a trimis la Mediolan pe Ambrozie, ca degrabă să meargă și să potolească tulburarea poporului, zicându-i: „Fii, nu ca un judecător, ci, ca un episcop”. Deci ajungând Ambrozie la Mediolan, a intrat în biserică în mijlocul poporului celui învrăjbit și cu vorbă sa cea dulce-grăitoare, îi sfătuia și-i îndemna către unire și pace. Atunci un prunc, care încă nu putea vorbi bine, deodată a strigat din popor: „Ambrozie să ne fie episcop”. Auzind aceasta tot poporul care era în biserică a repetat cuvântul pruncului și a început a striga cu mare glas: „Ambrozie să ne fie episcop”. Astfel, cu bunăvoința lui Dumnezeu, a vorbit pruncul mai înainte de vremea grăirii sale și amândouă părțile cele potrivnice, adică și a celor dreptcredincioși și a celor răucredincioși, împăcându-se și unindu-se, voiau pe Ambrozie a-l avea episcop, deși nu era încă luminat cu Sfântul botez, ci numai chemat, căci pe vremea aceea nimeni nu se Boteza, până ce nu ajungea în vârsta lui Hristos.

El, auzind strigarea poporului și socotindu-se a fi nevrednic de o treaptă mare ca aceea, a ieșit din biserică și, șezând în divan, a început a munci fără

milă pe cei vinovați, contra obiceiului său. Aceasta o făcea ca poporul, văzând nemilostivirea sa, să-l urască și să nu-l voiască episcop. Însă poporul nu înceta a striga, dorind să-l aibă pe el episcop. Apoi, în tot timpul lepădându-se Ambrozie și spunând că este un mare păcătos și încă și nebotezat, ei ziceau: „Păcatul tău să fie asupra noastră”. Căci știau că se va curăți cu Sfântul Botez de toate păcatele. Deci, tulburându-se Ambrozie, s-a dus la casa sa și gândea să-și lase dregătoria și să ia viața cea de sărăcie, precum făceau mulți atunci din filozofii elinești. Dar, fiind oprit și împiedicat de la acel gând, alt meșteșug a aflat; căci, fugind de treapta episcopiei, a poruncit să aducă o femeie desfrânată în casa lui, ca văzând poporul să se îngrețoseze și să se lepede de dânsul ca de un desfrânat. Dar poporul mai vârtos striga: „Asupra noastră să fie păcatul tău, numai primește și episcopia împreună cu Botezul”.

Văzând Ambrozie că nu poate nicidecum scăpa de cererea poporului, a gândit să fugă. Deci noaptea, tăinuindu-se de toți, a ieșit din cetate și i se părea că merge la cetatea ce se numea Tichin, și că este pe cale departe; dar făcându-se ziuă, s-a aflat în poarta cetății Mediolanului. Astfel Dumnezeu, Care-l pregătea soborniceștii Sale Biserici, ca pe un zid împotriva dușmanilor și ca pe turnul lui David împotriva Damascului, adică împotriva relei

credințe ereticești, oprea fuga lui și cu puterea Să îl întorcea din cale.

Înștiințându-se de aceasta, cetățenii Mediolanului îl străjuiau ca să nu fugă; și au trimis la împăratul Valentinian cel mare, rugându-l să poruncească lui Ambrozie să primească treapta episcopiei. Iar împăratul s-a bucurat că aceia pe care el îi pune în dregătorii mirenești sunt aleși la mari dregătorii duhovnicești. Atunci s-a bucurat și Prov, eparhul cel mare al Romei, că s-a împlinit proorocia lui, care a spus-o lui Ambrozie, trimițându-l în Mediolan și poruncindu-i: „Să fie, nu ca un judecător, ci ca un episcop, sfătuind pe popor”. Deci, așteptând poporul întoarcerea celor trimiși de împărat și aducerea răspunsului de la dânsul, Ambrozie în acea vreme iarăși a fugit și s-a ascuns într-un sat oarecare, în stăpânirea unui oarecare bărbat slăvit, cu numele Leontie. Venind porunca împăratului, a fost arătat de acel Leontie și adus poporului în Mediolan, pentru că nici un loc nu putea ascunde pe acela întru care a binevoit Dumnezeu a-l pune ca pe o cetate în vârful muntelui și ca pe o făclie în sfeșnic și a-l face păstor oilor sale celor cuvântătoare.

Cunoscând Ambrozie bunăvoința lui Dumnezeu, s-a supus poruncii împărătești și dorinței poporului. Însă n-a voit să se boteze de un episcop arian, ci

de un episcop dreptcredincios, cu dinadinsul păzindu-se de credința cea rea arienească. Și fiind botezat, a trecut într-o săptămână toate treptele ierarhice, iar a opta zi a fost așezat episcop, cu negrăită bucurie din partea poporului. Iar acolo era de față la toate însuși împăratul - precum scrie Teodorit - la așezarea lui și, bucurându-se, a zis către Dumnezeu: „Mulțumescu-ți, Doamne, Atotputernice, Mântuitorul nostru, căci aceluia căruia eu i-am încredințat trupurile, Tu i-ai încredințat sufletele și ai arătat că este dreaptă cunoștința mea pentru dânsul”.

Apoi, nu după multe zile, când dumnezeiescul Ambrozie vorbea cu împăratul cu îndrăzneală și-l mustra pentru oarecare lucruri ce se făceau cu nedreptate în judecățile cetății, împăratul a zis către dânsul: „Știu mai dinainte îndrăzneala ta în cuvinte și pentru aceea nu numai că n-am oprit alegerea ta la episcopie, ci chiar am ajutat-o. Deci îndreptează greșalele noastre, precum învață dumnezeiasca lege și tămăduiește nedreptățile sufletelor noastre”. Iar la începutul episcopiei sale a rugat pe papa Damas să-i trimită spre ajutor un bărbat cu bună încredere, pe care l-ar fi știut el. Deci, i-a trimis papa pe un părinte și asculta sfatul lui. Rânduiala casei i-a încredințat-o lui Satirie, fratele său, iar el se îndeletnicea prin biserici,

săvârșind dumnezeieștile slujbe și învățând poporul din Sfintele Scripturi.

După câțiva ani s-a dus la Roma, în patria sa, unde a aflat pe sora sa trăind, iar maica sa murise. Și când îi săruta lui dreaptă, sfântul, zâmbind puțin, a zis către slujnică: „Iată că săruți mâna episcopului, precum îți ziceam odinioară”. Pentru că s-a împlinit acea prorocie de care s-a spus, cum că jucându-se când era prunc, își întindea dreaptă către casnici, zicând: „Sărutați-mi mâna căci eu voi fi episcop”. Zăbovind el în Roma, l-a rugat o femeie cinstită, care viețuia de cea parte a râului Tibru, ca să săvârșească în casa ei dumnezeiască Liturghie. Pentru acest lucru înștiințându-se altă femeie, care era foarte slăbănoagă, a poruncit să o ducă acolo. Deci, când s-a atins de marginea veșmintelor lui și le-a sărutat, arhiereul lui Dumnezeu rugându-se, îndată s-a sculat sănătoasă; apoi a străbătut vestea de acea minune în toată Roma.

După moartea lui Valentinian cel mare, care a ocârmuit bine împărăția, vreme de optsprezece ani, luând după dânsul sceptrul împărăției apusului, Grațian, fiul său, și, pregătindu-se de război împotriva goților, a rugat pe Sfântul Ambrozie să-i scrie mărturisirea sfintei credințe sobornicești. Deci sfântul i-a scris cărți pentru credință și i-a

proorocit despre biruința împotriva vrăjmașilor; apoi a binecuvântat steagurile lui, care aveau pe dânsle numele lui Hristos. După aceea împăratul Grațian a dobândit o minunată biruință asupra goților, cu binecuvântarea și rugăciuniile plăcutului lui Dumnezeu.

Iar Valens, fratele tatălui său, care împărătea în partea Răsăritului și era arian, făcând război cu sciții și fiind biruit, a fugit într-o șură de paie, care fiind aprinsă cu foc de vrăjmași, a murit acolo. Astfel rămase lui Grațian toată împărăția romanilor, fiindcă Valens n-a avut feciori. Iar Grațian, fiind binecredincios ca și tatăl său, a scris porunci pretutindeni să cheme pe toți arhiereii, surghiuniți de unchiul său Valens pentru bunăcredința. Apoi, înștiințându-se că Tracia se prăda de barbarii care l-au ucis pe Valens, lăsând Italia, s-a dus în Panonia.

În acea vreme trăia și marele Teodosie, renumit pentru strălucirea strămoșilor lui și prin multă bărbăție și vitejie, care se afla atunci în Spania, căci acolo a fost născut și crescut. Deci, împăratul Grațian a trimis și l-a luat în ajutor, făcându-l voievod peste toată oastea și l-a trimis la război împotriva barbarilor. El, fiind înarmat cu acea armă nebiruită a Crucii și cu bună credință, a biruit pe vrăjmași desăvârșit și a izbăvit toată

Tracia de robie. Pentru această biruință s-a bucurat foarte mult Grațian și îndată a încoronat pe Teodosie ca împărat, lăsându-l pe dânsul la răsărit, iar el s-a dus iarăși în Italia. Apoi amândoi se sileau să stârpească eresul arian și mai ales Teodosie, căci în părțile Răsăritului erau mulți arieni din pricina lui Valens.

După aceasta, împăratul Grațian a fost omorât cu vicleșug în Galia de tiranul Maxim. Iar după dânsul a luat împărăția Apusului Valentinian, fratele lui cel tânăr, împreună cu maică sa Iustina, soția împăratului Valentinian cel mare, care, fiind ariancă, ura pe Sfântul Ambrozie și-l supăra. La moartea episcopului de Sirmia s-a dus acolo Iustina, vrând să fie în scaunul acela un episcop de credința sa. Sfântul Ambrozie a mers acolo ca în păstoria sa și, nebăgând de seamă mânia femeiască, voia să hirotonisească episcop pe un bărbat binecredincios, cu numele Anemie. Dar într-o zi, adunându-se toți în biserică și sfântul era în amvon, fiind de față și împărăteasa, a trimis o femeie de credința ei cea rea, ca să apuce pe episcop de veșminte și să-l scoată de la locul său, apoi să-l ducă către femei, ca să fie bătut de mâinile femeilor și să-l izgonească din biserică.

Apropiindu-se cu îndrăzneală de sfânt acea femeie fără de rușine, vrând să săvârșească ceea ce-i

poruncise, sfântul i-a zis: „Deși nu sunt vrednic acestei dregătorii, însă ție nu ți se cuvine a ridica mâna asupra nici unuia dintre preoți, ci a te teme de judecata lui Dumnezeu, ca să nu te ajungă vreun rău neașteptat”. Aceste cuvinte ale sfântului s-au împlinit în faptă asupra acelei femei îndrăznețe; căci a doua zi, deodată a murit și a îngropat-o pe dânsa însuși sfântul, răsplătind răul cu bine.

Înfricoșându-se arienii de acea minune, nici împărăteasa n-a îndrăznit mai mult a se împotrivi sfântului pentru hirotonisirea episcopului celui dreptcredincios și, astfel, sfințind el fără piedică pe acela, s-a întors în Mediolan. Împărăteasa nu înceta a vrăjmășui asupra lui și a căuta prilej spre a-i face rău. Deci a aflat ajutor la răutatea ei pe un dregător cu numele Eftimie, pe care l-a invitat prin rugămintele și l-a încărcat cu daruri ca să răpească în taină pe Sfântul Ambrozie și să-l trimită în surghiun într-o latură depărtată. Eftimie, sînguindu-se a împlini dorința împărătesei, și-a făcut casă lângă biserică, pentru ca mai cu înlesnire să-l poată răpi pe arhiereul lui Dumnezeu, căutând vreme cu prilej, pregătind și căruță cu care voia să ducă pe sfânt în surghiun. Dar prin judecata lui Dumnezeu, s-a întors durerea și nedreptatea peste capul lui, căci într-aceeași zi în care nădăjduia să răpească pe sfânt,

deodată a venit poruncă de la împărat să surghiunească pe Eftimie. Deci Eftimie a fost dus în surghiunie cu aceeași căruță, pe care o pregătise ticălosul pentru Sfântul Ambrozie.

În acea vreme Dumnezeu a descoperit plăcutului său Ambrozie moaștele sfinților mucenici Protasie și Ghervasie, care, fiind scoase din pământ la iveală, multe minuni se făceau printr-însele. Un orb oarecare cu numele Sevir, numai s-a atins de hainele cele mucenicești și îndată a văzut; și mulțime de duhuri necurate se izgoneau din oameni. Însă în palaturile împărățești nu puțini arieni, împreună cu împărăteasa râdeau și batjocoreau darul lui Dumnezeu, pe care l-a dat Domnul nostru Iisus Hristos Sfintei Biserici, preamărind pe mucenicii Săi. Deci, ziceau că Ambrozie a cumpărat cu aur pe oamenii care se prefac a fi îndrăciți și venind la mormântul mucenicilor îi arată ca și cum i-ar tămădui și prin astfel de minuni se laudă în popor. Multă vreme bârfind ei, deodată, prin voia lui Dumnezeu a venit diavolul asupra unuia dintr-înșii și-l muncia cumplit. Iar omul acela striga, zicând: „Să sufere ca mine toți cei ce hulesc pe sfinții mucenici și nu cred în Treimea, în care ne spune Ambrozie a crede”. Iar ei spăimântându-se, în loc să se pocăiască și să creadă, a luat pe cel muncit de diavol și l-au înecat în iezer.

Un altul din adunarea relei lor credințe arienești, intrând în biserică, a aflat pe Sfântul episcop Ambrozie învățând pe popor. Atunci a văzut pe îngerul lui Dumnezeu șoptindu-i lui Ambrozie la ureche, arătând că episcopul vestește către popor cuvinte îngerești. Arianul, văzând aceasta, s-a întors la credința cea dreaptă și el, care era mai înainte prigonitor al credinței, s-a arătat apărător, cu darul Atotputernicului Dumnezeu. Iar alți doi din aceeași credință, postelnici ai împăratului Grațian, voiau să discute cu Sfântul Ambrozie înaintea poporului și au rânduit din vreme aceasta; iar întrebarea aceea voiau să fie despre întruparea lui Hristos.

Sosind vremea cea rânduită, sfântul îi aștepta împreună cu poporul în biserică, fiind gata a discuta cu dâșii, având în sine duhul lui Dumnezeu. Dar aceia fiind mândri și vrând a face necaz sfântului, nu s-au dus la discuție și, încălecând pe caii lor, au ieșit din cetate la câmp. Atunci, fiind ei la un loc înalt, deodată încurcându-se caii, au căzut dintr-acel loc și astfel rău și-au pierdut sufletele. Iar arhiereul lui Dumnezeu, neștiind nimic de întâmplarea lor, așteptând mult, văzând că nu vin, s-a suit în amvon și a făcut învățătură către popor, zicând: „Fraților, eu mă sânguiesc a plăti datoria, dar nu aflu pe datornicii

mei cei de ieri”. Apoi a grăit și celelalte, care sunt scrise în cartea lui despre întruparea Domnului.

Împărăteasa Iustina, de vreme ce nu putea sta împotriva lui Maxim, căci acum luase Spania și Galia, pentru acea nevoie, Iustina împărăteasa a rugat pe Sfântul Ambrozie să meargă la Maxim cu rugămintele și să mijlocească la dânsul pentru pacea fiului ei cel mai tânăr. Deci păstorul cel bun a mers la tiranul, gata fiind a-și pune sufletul pentru oi. Prin cuvintele sale cele înțelepte și cu graiurile cele smerite a înduplecat pe tiran să nu vină asupra Italiei în acel an și a rămas în Galia. Iustina, fiind tot nemulțumitoare pentru osteneala aceea a arhiereului lui Dumnezeu și neîncetând a vrăjmăși asupra lui, a trimis la dânsul, în numele fiului său, ca biserica cea mare din Mediolan și visteria ce este într-însa s-o dea arienilor. Iar sfântul s-a împotrivit cu bărbăție poruncii împăratului, zicând: „Cele ce sunt ale mele pe acelea nu le opresc și sunt gata chiar viața a-mi expune, iar ceea ce este a lui Dumnezeu, aceea nu o pot da, și nici împăratul nu o va putea lua”.

După aceea a venit la împăratul oaste, trimisă de împărăteasă, cu poruncă să ia cu sila biserica, izgonind dintr-însa pe episcop. Poporul, auzind de aceasta, s-a strâns la biserică și împreună cu episcopul lor, Sfântul Ambrozie, s-au închis în ea,

nelăsând pe ostași să intre înăuntru. Au petrecut acolo închiși în biserică trei zile, cântând și preamărind pe Dumnezeu. Deci, tare împotrivindu-se arienilor, n-au lăsat să izgonească pe episcop și să ia biserica. Iar Sfântul Ambrozie răspundea împotriva poruncii împăratului într-acest chip: „Nu voi face aceasta cu voia mea, ca să ies din biserică și s-o las, nici voi da turma oilor la lupi, nici voi lăsa hulitorilor biserica lui Dumnezeu. Dacă este cu dreptate a mă omorî, apoi aici în biserică să fiu tăiat cu sabia, sau împuns cu sulița, căci cu bună voină și cu dragoste voi primi aici uciderea”.

Împărăteasa, auzind acestea s-a rușinat, dar s-a și temut de împotrivirea cu bărbăție a celor dreptcredincioși și n-a îndrăznit mai mult a ridica război asupra Bisericii. Deci, rușinându-se că n-a sporit nimic, a trimis în taină pe un ucigaș oarecare în casa lui Ambrozie, ca să-l ucidă. Acela intrând în camera episcopului cu sabia, când a ridicat mâna asupra sfântului vrând să-l lovească, îndată i s-a uscat mina, încât nu putea s-o lase în jos; apoi fiind prins, a mărturisit de cine era trimis. Sfântul Ambrozie, fiind fără răutate, a vindecat mina lui cea uscată și l-a liberat în pace.

Maxim tiranul, pornind iarăși război împotriva Italiei, iar Iustina, împăcându-se cu Ambrozie și cu fiul său, l-a rugat să meargă la tiran cu blândețe.

Sfântul, nepomenind răul, s-a dus, dar nimic n-a mai putut spori la tiranul cel mândru și împietrit cu inima. Văzându-l așa de neînduplecat, a arătat îndrăzneala aceasta, blestemându-l înaintea tuturor ca pe un ucigaș și a socotit străin de Biserică pe cel ce cu vicleșug a pierdut pe stăpânul său, adică pe împăratul. Iar el venind cu război asupra Italiei, a luat cetăți; și neputând a-i sta împotriva împăratul cel tânăr, a fugit împreună cu maică sa în Tesalonic, în pământul grecesc, la Teodosie cel Mare, împăratul răsăritului, cerând ajutor de la dânsul. Teodosie, adunând putere ostășească, s-a dus asupra lui Maxim și, biruindu-l, l-a omorât, răzbunând sângele cel nevinovat al împăratului Grațian. Dar împărăteasa Iustina nu s-a învrednicit a ajunge acea biruință, căci a murit degrab, iar fiul ei, după sfătuirea împăratului Teodosie, s-a numărat între cei dreptcredincioși.

După moartea Iustinei s-a întâmplat că era la judecată un vrăjitor care, fiind chinuit, zicea că mai mult este muncit de îngerul păzitor al lui Ambrozie, decât de draci. Fiind întrebat pentru ce este muncit de înger, a mărturisit pricina aceasta: „În zilele împărătesei Iustina, vrând cu vrăjile mele să întărit poporul Mediolanului asupra episcopului lor, m-am suit pe vârful bisericii la miezul nopții și am adus acolo jertfă diavolilor. Și cu cât mă sânguiam eu, prin lucrarea răutății a porni pe

popor împotriva sfântului, cu atâta am văzut pe creștini lipindu-se mai mult de episcopul lor, cu mai multă dragoste și sporind în soborniceasca credință; apoi, neputând face ceva mai mult, am trimis diavolii în casa lui Ambrozie, ca să-l omoare. Iar aceia mi-au spus că nu numai nu pot a se apropia de episcop, dar nici de ușile casei lui, căci ieșind foc îi arde pe dânsii”. Aceasta a mărturisit vrăjitorul în munci, căci cu adevărat Sfântul Ambrozie era înfricoșat diavolilor.

Odată un copil, fiind muncit de duhul cel necurat, a fost dus în Mediolan la sfânt și neajungând încă copilul în cetate, l-a lăsat diavolul și a venit sănătos înaintea arhiereului lui Dumnezeu, rămânând lângă dânsul. După câțeva vreme, a ieșit copilul acela din Mediolan mergând către patria sa și, când a ajuns la locul unde îl lăsase diavolul, iarăși a năvălit asupra lui și a început a-l munci; apoi fiind întrebat de cei ce-l blestema, pentru ce în Mediolan n-a muncit pe copil, el a răspuns: „M-am temut de Ambrozie, căci, încă neajungând în Mediolan, am fugit din copilul acesta o vreme și l-am așteptat la locul acela unde l-am lăsat; apoi, văzându-l pe el întorcându-se, iarăși am intrat în el”.

Tiranul Maxim fiind ucis, împăratul Teodosie a venit în Mediolan, iar Ambrozie în acea vreme era

în Acvilia. Atunci s-a întâmplat următorul lucru, într-acest chip: în părțile Răsăritului, într-o cetate oarecare, au ars creștinii școala iudeilor pentru o batjocură ce se făcuse de dâșii orânduiei celei monahicești. Despre acest lucru a vestit comitul Răsăritului pe împăratul, care îndată a dat poruncă ca episcopul cetății aceleia să zidească din nou școala iudeilor. Însă Sfântul Ambrozie, înștiințându-se de aceasta, a scris împăratului, neputând să meargă singur degrab la dânsul, muștrându-l că a făcut judecată nedreaptă. Apoi l-a rugat să schimbe acea poruncă și să nu dea pe creștini în batjocură iudeilor; dar împăratul nu ținea seamă de scrisoarea lui Ambrozie.

După ce a venit singur arhiereul lui Dumnezeu în Mediolan a imputat împăratului, înaintea tuturor, făcând propoveduire în biserică, ca în fața lui Dumnezeu și grăind către dânsul: „Eu te-am făcut pe tine împărat, eu ți-am dat pe vrăjmașul tău în mâinile tale, eu toată puterea lui am spus-o ție, eu din seminția ta te-am pus în scaunul împărătesc, eu te-am făcut pe tine a te veseli, iar tu dai prilej vrăjmașilor mei a se ridica asupra mea?”. Cu aceste cuvinte împăratul fiind înduplecat, a schimbat judecata sa și a poruncit să nu se zidească de creștini școala evreiască.

În aceeași vreme altă întâmplare a avut loc. Poporul din Tesalonic s-a ridicat asupra voievodului Votiriei și l-au omorât, pentru care pricină mâniindu-se împăratul, a trimis ostași asupra cetății aceleia și a omorât ca la șapte mii de oameni. Atunci mulțime din cei nevinovați au murit de ascuțișul sabiei, pentru că ostașii năvălind asupra cetății nu căutau pe cei vinovați, ci chinuiau pe toți care se întâmplau pe ulițele cetății; bătrâni, tineri și copii. Auzind de aceasta, lui Ambrozie i-a părut rău și pe drept s-a mâniat asupra împăratului pentru o vărsare de sânge ca aceea, fără socoteală.

Iar odinioară într-o zi de praznic, venind împăratul la biserică cu slavă, arhiereul lui Dumnezeu fără temere a ieșit înaintea lui, oprindu-i intrarea în biserică și muștrându-l pentru vărsarea de sânge cea nedreaptă a zis: „Nu ți se cade ție, împărate, a te împărtăși cu credincioșii, după atâta ucidere și fără să faci nici o pocăință. Deci, cum vei primi Trupul lui Hristos, cu mâini muiate în sânge nevinovat? Și cum vei bea Sângele Domnului, cu buzele cu care ai dat poruncă, pentru acea ucidere cumplită?”. Zis-a către dânsul împăratul: „Și David a greșit, făcând ucidere și mare desfrânare, însă nu s-a lipsit de milostivirea lui Dumnezeu”. Răspuns-a lui episcopul: „De ai urmat lui David, celui ce a greșit, apoi urmează lui și la pocăință”. Deci s-a

întors împăratul la palatul său tulburat, parându-i rău de păcatul său. Apoi, pregătindu-se a primi canonul de pocăință ce i s-a rânduit de arhiereu în fața tuturor, ca unul din cei simpli se pocăia, aruncându-se cu fața la pământ înaintea bisericii, stând împreună cu cei ce se pocăiesc și multe lacrimi vărsând. Iar după săvârșirea pocăinței, a fost primit în biserică de Sfântul Ambrozie.

Vrând împăratul să se împărtășească cu Sfintele și Preacuratele Taine, a intrat în altar să se împărtășească împreună cu cei sfințiți. Dar Sfântul Ambrozie a trimis la dânsul pe arhidiaconul său, poruncindu-i să aștepte împărtășirea înaintea altarului, împreună cu celălalt popor, pentru că porfira - zicea el - face împărați, iar nu preoți. Această învățătură primind-o cu dragoste, preacredinciosul împărat a răspuns că nu pentru semeție a intrat în altar, ci, în Constantinopol astfel de obicei este, ca împăratul împreună cu preoții să se împărtășească în altar. Deci, el cu evlavie aștepta vremea împărtășaniei, cu poporul cel de obște în biserică.

Cu astfel de faptă bună strălucea și arhiereul și împăratul, încât eu de faptele amîndorura mă minunez; adică de îndrăzneala lui Ambrozie, ca și de bună supunere, de fierbințeala râvnei și de curățirea credinței împăratului. Deci, câte a învățat

împăratul de la Ambrozie în Mediolan, pe acelea cu tot sufletul le păzea, după ce s-a întors în Constantinopol și, neintrînd în altar pentru împărtășanie, l-a întrebat patriarhul Nectarie: „Pentru ce nu intră în altar să se împărtășească, după obiceiul împărătesc, ci așteaptă afară cu poporul cel simplu?”. Iar el, oftând, a răspuns: „N-am știut – zice el – deosebirea între împărați și între episcopi, iar acum știu de la învățătorul dreptății, Ambrozie, pe care singur se cuvine a-l numi episcop”.

Despre acest sfânt episcop străbătând vestea pretutindeni, au venit din Persia în Mediolan doi bărbați prea înțelepți, punând multe întrebări, ca să ispitească înțelepciunea sfântului, despre care auzise. Apoi, vorbind cu dânsul multă vreme, s-au minunat de adâncul științei lui și au spus înaintea împăratului cum că numai pentru Ambrozie au suferit atâta cale, de la răsărit la apus, vrînd ca să-l vadă și să-i audă înțelepciunea lui.

După plecarea împăratului Teodosie din Italia la Constantinopol, împăratul Valentinian cel tânăr din Galia, sfârșindu-și viața în cetatea Viena prin vicleșugul lui Arvogast comitul, a rămas după dânsul Evghenie tiranul, care numai pe dinafară se arăta creștin, iar pe dinăuntru era slujitor diavolului și vrăjitor. Acela, vrînd să fie iubit de cei

mari ai Romei, între care cei mai mulți erau închinători de idoli și slujitori diavolilor, a poruncit să deschidă capiştile idoleşti și să se aducă jertfă. Deci, mergând el în Mediolan, Sfântul Ambrozie s-a dus în Bononia, apoi în Florența și în Tuschia, ferindu-se de împăratul cel nedrept, nevrând a vedea pe un om ca acela care numai cu fățarnicie era creștin, iar cu năravul era păgân, fără a se teme de răutatea lui, ci numai de vederea lui îngreșându-se; căci a scris către dânsul fără temere, sfătuindu-l și îngrozindu-l cu judecată lui Dumnezeu; dar n-a putut să înduplece pe cel împietrit cu inima.

Zăbovind în Florența plăcutul lui Dumnezeu, petrecea în casa unui bărbat cinstit și binecredincios, cu numele Dechentie, al cărui fiu Pansofie, prunc mic era muncit de duh necurat, pe care l-a vindecat sfântul, cu rugăciunea și cu punerea mâinilor. Iar după câteva zile, fără de veste îmbolnăvinduse, copilul a murit. Maica lui binecredincioasă, fiind plină de credință și de frica lui Dumnezeu, l-a dus în camera lui Ambrozie și, nefiind el acolo, a pus pe fiul său pe patul lui și apoi a plecat. Iar Sfântul Ambrozie, intrând în camera în care găzduia, a văzut pe copil zăcând mort pe patul său, apoi, închizând ușa, s-a rugat, precum odinioară a făcut proorocul Elisei. După

aceea a privit pe prunc, a suflat peste dânsul și l-a înviat, apoi l-a dat viu maicii sale.

În acea cetate sfințindu-se o biserică, au pus într-însa moaștele sfinților mucenici Vitalie și Agricola, pe care le-a aflat în Bononia, între mormintele iudeilor și nimeni din creștini nu putea să le cunoască dacă nu ar fi vestit singuri sfinții mucenici despre moaștele lor pe plăcutul lui Dumnezeu. Apoi, arhiereul lui Hristos s-a întors în Mediolan la scaunul său, pentru că Evghenie ieșise acum din Mediolan la război împotriva împăratului Teodosie și se lăuda ticălosul, că, după ce se va întoarce cu biruință, biserica Mediolanului o va face grajd de cai, iar pe clerici îi va ucide cu săbii. Dar n-a dobândit această cel cu totul înrăutățit, pentru că a murit în război, fiind biruit de împăratul Teodosie și a pierit cu sunet pomenirea lui.

Teodosie dreptcredinciosul împărat, venind cu bucurie, l-a întâmpinat arhiereul lui Dumnezeu, ca pe un biruitor; dar acela căzând la picioarele sfântului, socotea că biruința sa asupra vrăjmașului a avut-o prin rugăciunile lui. Nu după multă vreme s-a săvârșit bine și împăratul Teodosie, împărățind cu plăcere de Dumnezeu și s-a dus către împărăția cea fără de sfârșit. După

dânsul au luat împărăția cea pământească feciorii lui, Arcadie, la Răsărit și Onorie, la Apus.

În vremea împărăției lui Onorie, Sfântul Ambrozie a aflat moaștele sfinților mucenici, Nazarie și Chelsie, despre care scrie preotul Paulin astfel: „În vremea aceea, aflându-se moaștele Sfântului mucenic Nazarie într-o grădină în afară de cetate, Sfântul Ambrozie le-a adus în biserica Sfinților Apostoli. Și am văzut sânge în mormântul în care zăcuse moaștele mucenicului, ca și cum ar fi curs acum, apoi părul capului și barba erau nestricate, ca și cum ar fi fost pus acum în mormânt; iar fața lui așa era de luminată, ca și cum ar fi fost acum spălată. Ce minune! Precum însuși Domnul în Evanghelie, mai înainte a făgăduit: că și perii capului vostru nu vor pieri. Apoi ne-am umplut de bună mireasmă, care covârșea cu tot felul de arome și aducând moaștele mucenicului și punându-le în căruță, îndată ne-am întors împreună cu Sfântul Ambrozie, către ale Sfântului mucenic Chelsie, care erau puse în același loc. După aceea ne-am înștiințat de la cel ce stăpânea grădina aceea, cum că le este poruncit de la părinți să nu lase locul acela din neam în neam, pentru că mari comori sunt puse într-însul. Și cu adevărat erau mari comori, pe care nici moliile, nici rugina nu le strică, nici furii, cei ce sapă pe dedesupt, nu le fură, al căror păzitor este Domnul, iar locul lor

este în curțile cele cerești, cărora viața le era Hristos, iar moartea un câștig”.

După ce arhiereul a adus moaștele sfinților în biserica Apostolilor, a învățat poporul, ținându-le predică. Și iată un oarecare om având întru sine duh necurat, a strigat zicând: „Ambrozie mă muncește pe mine”. Iar sfântul, întorcându-se, le-a zis: „Să amuțești, diavole, că nu Ambrozie, ci credința sfinților și zavistia ta te muncește pe tine; pentru că vezi pe oameni suindu-se acolo, de unde ești tu aruncat jos; iar Ambrozie nu știe a se îngâmfa cu mândrie”. Acestea zicând sfântul, a tăcut diavolul, aruncând cu fața la pământ pe omul cel ținut de el.

Împărăteasa marcomanilor, cu numele Fritighilda, care era închinătoare de idoli, auzind de dumnezeiasca petrecere a Sfântului Ambrozie, s-a dus spre a-l vedea. Și atât de mult s-a folosit de cuvintele lui, încât a crezut în Hristos. Iar sfântul a botezat-o și i-a arătat ei credința în scris, ce fel de viață să petreacă și i-a spus tot ce este nevoie pentru mântuire. Mai ales a rugat-o să nu lase niciodată pe bărbatul său să facă război cu romanii; iar ea a adus și pe bărbatul său către Hristos și l-a înduplecat să aibă pace cu romanii.

Minunatul Ambrozie a pus multă osteneală, să întoarcă pe pagini, precum am zis mai sus și credeau mulți, văzând dumnezeiasca petrecere a lui și minunile pe care le săvârșea Domnul într-însul. Căci tămăduia pe bolnavi, pe diavoli îi izgonea și alte lucruri preaslăvite lucra. Pe acestea văzându-le mulți, alergau la credința cea binecuvântată, încât el nu mai făcea altă slujbă, decât numai boteza pe cei ce credeau. Dintre aceștia era Augustin, preaînțeleptul și cuvântătorul de Dumnezeu, pe care l-a vânat cu înțelepciunea și priceperea lui cea mare, fiindcă era cufundat în eresul maniheilor. Apoi, botezându-l, atât s-a făcut de îmbunătățit și mare apărător al Bisericii, încât a povățuit pe mulți către bună credință, cu învățăturile și scrierile sale cele prea înțelepte.

Sfântul Ambrozie era bărbat cu mare înfrânare, iubitor de osteneală, deștept, în toate zilele postea, afară de sâmbăta, Duminică, de praznice și de pomenirea slăviților mucenici. Rugăciunea lui era neîncetată ziua și noaptea și lucrul lui fără lenevire, căci singur cu mâna sa scria cărți folositoare. Apoi se îngrijea mult de toate bisericile, ostenindu-se întru cele dumnezeiești, încât după dânsul abia cinci episcopi puteau purta osteneala lui. Pentru cei săraci și scăpătați și pentru cei robiți avea nespusă purtare de grijă, încât toate ale sale le cheltuia. Chiar de când a luat episcopia, a împărțit

aurul, argintul și toată averea sa pentru împodobirea bisericilor, spre hrană săracilor și spre răscumpărarea celor robiți, dând o puțină parte surorii sale pentru hrană, iar lui nu și-a oprit nimic; ca fiind străin de toate agoniseli, mai cu înlesnire să poată alerga după Hristos, Domnul său, care, fiind bogat, a sărăcit pentru noi, ca să ne îmbogățim prin sărăcia Lui. Plăcutul lui Dumnezeu mângâia pe toți în tot chipul; cu cei ce se bucurau împreună bucurându-se, cu cei ce plângeau împreună plângând. Căci, când venea cineva la dânsul pentru mărturisirea păcatelor, plângea însuși, încât și inimă cea împietrită o ducea la căință și o deștepta la umilință și lacrimi.

Ajungând la bătrânețe, mai înainte a văzut plecarea sa către Dumnezeu și zicea clericilor săi: „Numai până la Paști voi fi cu voi”. Paulin, preotul, scriitorul vieții acestuia, spune și aceasta care a văzut-o cu ochii săi: „Mai înainte cu puține zile de boala să, Sfântul Ambrozie tâlcuia Psalmul patruzeci și trei, iar eu scriam cele ce ieșeau din gura lui, pentru că el nu putea să scrie mult, pentru bătrânețele și slăbiciunea lui. Și privind spre dânsul, deodată am văzut foc înconjurând capul lui, în chipul pavezei și după puțin timp a intrat în gura lui și s-a făcut fața lui albă ca zăpada; iar eu văzând acestea m-am spăimântat și n-am mai putut să scriu de frică, apoi iarăși s-a

făcut fața lui ca mai înainte. Am spus acestea cinstitului bărbat Castul, diaconul, iar el, fiind plin de darul lui Dumnezeu, mi-a spus că am văzut pe Duhul Sfânt în chip de foc, peste episcopul nostru, precum s-a pogorât odinioară peste Sfinții Apostoli. Iar când a început a boli înaintea sfârșitului său, auzind despre aceasta Stilic, comitul, zicea: „De va muri acest arhiereu va pieri Italia”. Și a trimis la bolnavul arhiereu, bărbați cinstiți din Mediolan, pe care îi știa că erau iubiți sfântului, rugându-l să ceară de la Domnul, că încă să mai trăiască împreună cu dâșii pe pământ pentru trebuințele altora. Iar el a răspuns către dâșii: „Nu am viețuit așa în mijlocul vostru, ca să mă rușinez mai mult a viețui și de moarte nu mă tem, pentru că avem pe Domnul cel bun”.

Deci zăcând pe patul durerii, ședeau departe de patul lui, lângă ușa casei, diaconii Castul, Polemie, Venerie și Felix și vorbeau între dâșii încetișor la ureche, încât numai ei singuri auzeau: „Cine va fi episcop după dânsul?”. Și au pomenit pe Simplichian, prezbiterul. Iar sfântul, departe de dâșii zăcând, ca și cum ar fi stat de vorbă cu ei, a strigat de trei ori: „Bătrân, însă bun”. Și cu aceste cuvinte a întărit că Simplichian preotul, are să primească după dânsul episcopia. Și rugându-se sfântul în boală să, a văzut pe Domnul Iisus Hristos venind la dânsul și cu dragoste zâmbind,

arătându-se lui cu fața luminată. Aceasta a spus-o Vasian, episcopul Lavdiei, care ședea într-acea vreme lângă dânsul. Apoi, apropiindu-se despărțirea sufletului său de trup, preotul Gonoratie se odihnea într-un foișor și a auzit un glas de trei ori zicând către dânsul de sus: „Scoală, sîrguiește-te, că astăzi se duce”. Și sculându-se preotul a luat Preacuratele Taine și a venit la cel bolnav. Iar Sfântul Ambrozio, rugându-se și împărtășindu-se cu dumnezeieștile daruri și-a dat sfântul său suflet în mâinile Domnului său pe când se lumina de ziua Sfintelor Paști. Apoi au pus cinstitul său trup în biserica cea mare a Mediolanului, iar sfântul lui suflet s-a dus împreună cu îngerii înaintea scaunului Sfintei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Unul Dumnezeu, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

